

Мартинюк Олексій Володимирович,
канд. юрид. наук, доцент,
доцент кафедри конституційного,
міжнародного і кримінального права

Донецького національного університету імені Василя Стуса

Міхайліна Тетяна Вікторівна,
д-р юрид. наук, професор,
професор кафедри теорії, історії
держави і права та філософії права

Донецького національного університету імені Василя Стуса

СТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ДЕКЛАРУВАННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ

У статті досліджується процес становлення та розвитку кримінальної відповідальності за недостовірне декларування в Україні. Норми, що нині передбачають кримінальну відповідальність за декларування недостовірної інформації (ст. 366², 366³ КК України), пройшли доволі тривалий процес становлення та розвитку. Автори виокремлюють чотири основні періоди процесу тенеми вказаних норм.

Перший період – від 1991 до 2014 р. У вказаний час термін «декларування доходів осіб» вперше зустрічається у системі національного законодавства і стосується передусім державних службовців. Наступним кроком у становленні відповідальності за декларування недостовірної інформації в Україні стало прийняття Закону України від 11 червня 2009 р. «Про засади запобігання та протидії корупції». Відповідальність за такі протиправні діяння була переважно адміністративно-правовою, а належні положення були закріплені у Кодексі України про адміністративні правопорушення.

Другий етап на шляху до криміналізації декларування недостовірної інформації пов'язується, з одного боку, з укладенням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а з іншого – із прийняттям Закону України від 14 жовтня 2014 р. «Про запобігання корупції». Кримінальний кодекс України було доповнено ст. 366¹ «Декларування недостовірної інформації». У 2016 р. законодавець остаточно диференціював юридичну відповідальність за подання завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування на дисциплінарну, адміністративну та кримінальну.

Третій період пов'язаний із подіями, що відбулися наприкінці 2020 р. 27 жовтня 2020 р. Конституційний Суд України визнав положення ст. 366¹ КК України такими, що не відповідають Конституції України. 4 грудня 2020 р. Верховна Рада України ухвалила Закон, яким передбачалося відновлення кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації. У КК України замість ст. 366¹ з'явилося дві – ст. 366² («Декларування недостовірної інформації») та ст. 366³ («Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування»).

Останній, четвертий період, пов'язується зі внесенням змін до тексту ст. 366² та 366³ КК України згідно із Законом України від 29 червня 2021 р. «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування».

Ключові слова: кримінальне правопорушення, санкція, юридична відповідальність, корупція, національна безпека, декларування, інформація, відомості, недостовірні інформація, інформаційна безпека.

Постановка проблеми. Після проголошення Акта незалежності України у 1991 р. перед нашою державою постали значні виклики щодо реформування всієї системи національного законодавства загалом, і кримінального – зокрема. Вже починаючи з 1992 р. в Україні розпочинається процес активного реформування кримінального законодавства, який ставив за мету приведення його положень у відповідність до нових економічних реалій. Водночас як головний інструмент досягнення зазначеної мети виступила об'ємна декриміналізація, внаслідок якої поступово була скасована кримінальна відповідальність за діяння, що в умовах нових суспільних відносин або втратили свою небезпечність, або не вимагали заходів кримінально-правового впливу для боротьби з ними, або ж становили собою спеціальні діяння стосовно більш загальних [1, с. 621].

З іншого боку, у нових реаліях Україна зіткнулася з досі небаченим у подібних масштабах явищем – корупцією, що охопила практично усі сфери життєдіяльності суспільства (від вищих посадових осіб держави і до «рядових» службовців). Відтак ще з початку 90-х рр. ХХ ст. почав формуватися «модерний» прошарок суспільства, незаконне збагачення якого відбувалося «завдяки» перебуванню на відповідній посаді. Отже, проблема криміналізації діянь, як-от декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, що нині містяться у ст. 366-2, 366-3 КК України, було лише питанням часу [2]. Д. Ф. Волонець слушно зазначає: «до певного моменту українське суспільство не мало чіткого вектору розвитку та не було готово до впровадження процесу відкритого декларування доходів відповідними суб'єктами» [3, с. 40].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед досліджень зазначеної проблематики виділимо праці А. Вознюка, Д. Волонця, Д. Міськіва, А. Савченка, Р. Мовчана, В. Щирської, В. Янівського та інших.

Метою дослідження є визначення основних етапів процесу становлення та розвитку кримінальної відповідальності за недостовірне декларування в Україні.

Виклад основного матеріалу. Уперше термін «декларування доходів осіб» у системі національного законодавства згадується у ст. 6 «Фінансовий контроль» Закону України від 5 жовтня 1995 р. «Про боротьбу з корупцією» і стосується насамперед державних службовців. Згідно зі ст. 9 вищезгаданого Закону, яка встановлювала відповідальність за порушення вимог фінансового контролю, «порушення особою, уповноваженою на виконання функцій держави, вимог щодо декларування доходів (неподання або подання неповних чи неправдивих відомостей про доходи та зобов'язання фінансового характеру)» тягнуло за собою

адміністративну відповідальність у вигляді штрафу (від п'ятнадцяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян) і звільнення з посади чи інше усунення від виконання функцій держави. Так само порушення особою, уповноваженою на виконання функцій держави, вимог щодо декларування доходів могло бути «підставою для відмови у призначенні на посаду та для позбавлення права балотуватись у депутати або на виборні посади в державні органи» [4]. Водночас, за словами Д. М. Міськіва, стягнення у виді звільнення із посади чи інше усунення від виконання функцій держави було виключене на підставі Закону України від 3 березня 2005 р. [5, с. 32].

Щодо кола суб'єктів корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних із корупцією, то згідно зі ст. 2 Закону України від 5 жовтня 1995 р. «Про боротьбу з корупцією» до них відносили державних службовців, а також народних депутатів України, народних депутатів Автономної Республіки Крим, депутатів та голів місцевих Рад народних депутатів [4]. Згодом цей перелік неодноразово змінювався та доповнювався, і в останній редакції Закону України «Про боротьбу з корупцією» мав такий вигляд: а) державні службовці; б) Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр, віце-прем'єр-міністри, міністри; в) народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутати сільських, селищних, міських, районних у містах, районних, обласних рад; г) посадові особи місцевого самоврядування; г) військові посадові особи Збройних Сил України та інших військових формувань (крім військовослужбовців строкової служби) [5, с. 32–33].

Наступним кроком у становленні відповідальності за декларування недостовірної інформації в Україні стало прийняття Закону України від 11 червня 2009 р. «Про засади запобігання та протидії корупції», що набрав чинності з 1 січня 2011 р. У ньому, зокрема, йшлося, що «особи, уповноважені на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування», зобов'язані «подавати відомості про майно, доходи, витрати, зобов'язання фінансового характеру, в тому числі за кордоном, у порядку та обсягах, визначених законами та іншими нормативно-правовими актами» [6]. Коло суб'єктів декларування (ст. 10 і 2) охоплювало як вищих посадових осіб держави (Президента України, Голову Верховної Ради України та його заступників, Прем'єр-міністра України та інших членів уряду), народних депутатів України та депутатів місцевих рад, посадових осіб місцевого самоврядування, посадових осіб силових органів, суддів, військових посадових осіб Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів військових формувань, так і осіб, які були державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але водночас «надають публічні послуги (аудитори, нотаріуси, експерти, оцінювачі, арбітражні керуючі, незалежні посередники чи члени трудового арбітражу під час розгляду колективних трудових

спорів, третейські судді, а також у встановлених законом випадках інші особи» [6].

Зазначимо, що відповідальність за такі протиправні діяння була переважно адміністративно-правовою, а відповідні положення були закріплені у Кодексі України про адміністративні правопорушення [7]. Дослідники вказують, що чинність вищезгаданого Закону, як і відповідних змін до КУпАП, тривала лише 5 днів (із 1 до 5 січня 2011 р.). Закон про визнання їх такими, що втратили чинність, прийнятий «ще до вступу їх в дію (до речі, в день реєстрації законопроекту та без будь-якої аргументації), а опісля цього майже пів року в Україні не було спеціального закону щодо запобігання корупції, і майже рік – спеціального закону, який би передбачав фінансовий контроль осіб, уповноважених на виконання функцій держави чи місцевого самоврядування» [5, с. 35–36].

Із набуттям чинності Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 7 квітня 2011 р. (ст. 12 «Фінансовий контроль» набувала такої з 1 січня 2012 р.) змінювалися і відповідні положення КУпАП. У його структурі з'явилася Глава 13-А «Адміністративні корупційні правопорушення» із спеціальною нормою – «Порушення вимог фінансового контролю» (ст. 172⁶) [7]. Ця стаття встановлювала відповідальність за неподання або несвоєчасне подання декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, передбаченої Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції», а так само за неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про відкриття валютного рахунку в установі банку-нерезидента. Обидва правопорушення, згідно з санкцією, передбачали накладення штрафу від десяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Як зауважує Д. М. Міськів, достовірність відомостей, поданих у декларації, цією редакцією статті не забезпечувалася [5, с. 36].

Наступний етап на шляху до криміналізації декларування недостовірної інформації – укладення Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їх державами-членами, з іншої сторони, від 27 червня 2014 р. (Угода про асоціацію з ЄС), оскільки було очевидним, що корупція суттєво впливає на національну безпеку, економічний складник держави й авторитет органів державної влади [8].

Відтак 14 жовтня 2014 р. було ухвалено Закон України «Про запобігання корупції» [9], на підставі п. 3 ч. 5 розділу XIII «Прикінцеві положення» якого КК України було доповнено ст. 366¹ «Декларування недостовірної інформації». 26 квітня 2015 р. вказана норма набула чинності, і за твердженням А. В. Савченка «цей законодавчий крок став ще одним підтвердженням курсу нашої держави на суворий контроль за діяльністю осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, на нещадну протидію корупційним право-

порушенням з їхнього боку та на відкритість інформації про їх майновий стан» [10, с. 53].

Отже, ст. 366¹ КК України містила такі положення: «Подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції», або умисне неподання суб'єктом декларування зазначеної декларації – карається позбавленням волі на строк до двох років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років». Згідно з приміткою до вищенаведеної статті суб'єктами декларування є особи, які відповідно до частин першої та другої статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» зобов'язані подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» [9]. Відтак законодавець не просто криміналізує вказане діяння, але й доволі серйозно посилює санкції: єдиним видом основного покарання встановлюється позбавлення волі на строк до двох років разом із додатковим покаранням у вигляді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

На переконання Д. Ф. Волонця набуття чинності статтею 366¹ КК України «ознаменувала генезу кримінальної відповідальності за умисне неподання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та подання у ній завідомо недостовірних відомостей <...> і стала відправним початком зародження кримінальної відповідальності за такі суспільно небезпечні діяння» [3, с. 42–43].

Із прийняттям у 2016 р. Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей подання службовими особами декларацій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру у 2016 році» [11] законодавець остаточно диференціював юридичну відповідальність за подання завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування на дисциплінарну, адміністративну та кримінальну. Водночас вчені-правники криміналізацію декларування недостовірної інформації в Україні визнавали обґрунтованою, однак задля підвищення рівня ефективності протидії корупції загалом і застосування кримінально-правової норми, передбаченої ст. 366¹ КК України, зокрема, рекомендували «закріпити механізм протидії незаконному збагаченню шляхом нової криміналізації відповідних суспільно небезпечних діянь та/або механізм конфіскації нез'ясованих активів шляхом цивільної конфіскації» [12, с. 62].

Певним «переломним моментом» у становленні та розвитку інституту кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації стало 27 жовтня 2020 р., коли Конституційний Суд України, розглядаючи справу за

конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», Кримінального кодексу України, визнав положення ст. 366¹ КК України такими, що не відповідають Конституції України. За словами А. А. Вознюка, «відбувся потужний удар по механізму протидії корупції в Україні: Конституційний Суд України прийняв рішення, яке призвело до часткової “паралізації” роботи НАЗК та “знищення” окремих інструментів електронного декларування. Такі дії єдиного органу конституційної юрисдикції в Україні були неоднозначно сприйняті представниками громадянського суспільства: одні підтримали позицію КСУ, а інші – визнали її такою, що має суттєві недоліки» [13, с. 104–105].

У рішенні КСУ йшлося про те, що «встановлення кримінальної відповідальності за декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації, а також умисне неподання суб’єктом декларування декларації є надмірним покаранням за вчинення цих правопорушень. Негативні наслідки, яких зазнає особа, притягнута до кримінальної відповідальності за вчинення злочинів, передбачених ст. 366¹ КК України, непропорційні шкоді, яка настала або могла настати у разі вчинення відповідних діянь» [14].

Однак такий стан речей тривав «відносно недовго», і 4 грудня 2020 р. Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб’єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування», яким передбачалося відновлення кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації. У КК України замість ст. 366¹ з’явилося дві – ст. 366² («Декларування недостовірної інформації») та ст. 366³ («Неподання суб’єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування») [15].

Отже, законодавець відокремив два види порушення правил декларування: декларування недостовірної інформації та неподання суб’єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Д. Ф. Волонець зауважує, що «потреба у відмежуванні цих суспільно небезпечних діянь, все ж таки, існувала, проте з метою зменшення змісту КК України більш доречним було б об’єднати ці склади злочинів в єдину статтю Особливої частини закону про кримінальну відповідальність» [3, с. 52].

Останні зміни до тексту ст. 366² та 366³ КК України були внесені 29 червня 2021 р. у зв’язку із прийняттям Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за декларування недостовірної інформації

та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» [16].

Отже, станом на 01.05.2024 ст. 366² «Декларування недостовірної інформації» КК України набула такого вигляду (курсивом виділено основне покарання):

1. Умисне внесення суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей до декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції», якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 500 до 2 000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб,

– карається *штрафом* від трьох тисяч до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин або *обмеженням волі* на строк до двох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

2. Умисне внесення суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей до декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції», якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 2 000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб,

– карається *штрафом* від чотирьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або *громадськими роботами* на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або *обмеженням волі* на строк до двох років, або *позбавленням волі* на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років [2].

У примітці до чинної редакції ст. 366² вказується, що суб'єктами декларування у статті та ст. 366³ КК України є особи, які відповідно до ч. 1 та ч. 2 ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції» зобов'язані подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» [9].

Відповідно ст. 366³ КК України «Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» станом на 01.05.2024 містить такі положення (курсивом виділено основне покарання):

Умисне неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції»,

– карається *штрафом* від двох тисяч п'ятисот до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або *громадськими роботами* на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин або *обмеженням волі* на строк до двох

років, або *позбавленням волі* строком на один рік, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років [2].

Водночас вчені-криміналісти наголошують, що «на сучасному етапі розвитку нашої держави ступінь суспільної небезпеки таких діянь, як декларування недостовірної інформації та умисне неподання декларації, необхідно визнавати таким, що є достатнім для визнання їх кримінально протиправними, причому незалежно, наприклад, від того, на скільки умисно недостовірно задекларована сума відрізняються від достовірної» [17, с. 77].

Висновки. На підставі проведеного дослідження процесу становлення кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації можемо зробити такі висновки.

По-перше, норми, які сьогодні передбачають кримінальну відповідальність за декларування недостовірної інформації (ст. 366², 366³) пройшли доволі тривалий процес становлення та розвитку.

По-друге, можемо виокремити чотири основні періоди процесу генези вказаних норм:

Перший період – від 1991 р. (проголошення незалежності України) і до 2014 р. У вказаний час термін «декларування доходів осіб» вперше зустрічається у системі національного законодавства (ст. 6 «Фінансовий контроль» Закону України від 5 жовтня 1995 р. «Про боротьбу з корупцією») і стосується передусім державних службовців. Наступним кроком у становленні відповідальності за декларування недостовірної інформації в Україні стало прийняття Закону України від 11 червня 2009 р. «Про засади запобігання та протидії корупції». Відповідальність за такі протиправні діяння була переважно адміністративно-правовою, а належні положення були закріплені у Кодексі України про адміністративні правопорушення.

Другий етап на шляху до криміналізації декларування недостовірної інформації пов'язується, з одного боку, з укладенням Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, а з іншого, – із прийняттям Закону України від 14 жовтня 2014 р. «Про запобігання корупції», на підставі п. 3 ч. 5 розділу XIII «Прикінцеві положення» якого КК України було доповнено ст. 366¹ «Декларування недостовірної інформації». Держава де-юре визнала, що корупція суттєво впливає на усі сфери її життєдіяльності, особливо економічну, та серйозно підриває авторитет органів державної влади в очах європейських партнерів. Із прийняттям у 2016 р. Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей подання службовими особами декларацій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру у 2016 році» законодавець остаточно диференціював юридичну відповідальність за подання завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на вико-

нання функцій держави або місцевого самоврядування на дисциплінарну, адміністративну та кримінальну.

Третій період у процесі розвитку кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації пов'язаний із подіями, що відбулися наприкінці 2020 р. Так, 27 жовтня 2020 р. Конституційний Суд України розглянув справу за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», Кримінального кодексу України, визнав положення ст. 366¹ КК України такими, що не відповідають Конституції України. 4 грудня 2020 р. Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування», яким передбачалося відновлення кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації. У КК України замість 366¹ з'явилося дві – ст. 366² («Декларування недостовірної інформації») та ст. 366³ («Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування»). Законодавець відокремив два види порушення правил декларування: декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Останній, четвертий період, пов'язується зі внесенням змін до тексту ст. 366² та 366³ КК України згідно із Законом України від 29 червня 2021 р. «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування».

Список використаних джерел

1. Сташис В. Основні новели нового Кримінального кодексу України. *Вісник Академії правових наук України*. 2003. № 2–3 (33–34). С. 612–626.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 29.04.2024).
3. Волонець Д. Ф. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08; Науково-дослідний інститут публічного права, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Київ, 2021. 229 с.
4. Про боротьбу з корупцією: Закон України від 05.10.1995 р. № 356/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1995. № 34. Ст. 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/356/95-%D0%B2%D1%80/ed19951005> (дата звернення: 29.04.2024).

5. Міськів Д. М. Відповідальність за декларування недостовірної інформації у кримінальному праві України: дис. ... д-ра філософії: 081 «Право». Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2021. 291 с.
6. Про засади запобігання та протидії корупції: Закон України від 11.06.2009 р. № 1506-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2009. № 45. Ст. 691. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1506-17#Text> (дата звернення: 29.04.2024).
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122 (редакція від 01.07.2011). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/ed20110701> (дата звернення: 29.04.2024).
8. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 р., ратифікована Верховною Радою України та Європейським парламентом 16 вересня 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 29.04.2024).
9. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2014. № 49. Ст. 2056. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 29.04.2024).
10. Савченко А. В. Особливості складу декларування недостовірної інформації. *Актуальні проблеми досудового розслідування: тези доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної конференції*, м. Київ, 1 липня 2015 р. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. С. 53–56.
11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей подання службовими особами декларацій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру у 2016 році: Закон України від 15.03.2016 р. № 1022-VIII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2016. № 13. Ст. 146. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1022-19#Text> (дата звернення: 29.04.2024).
12. Щирська В. С. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 3(112). С. 59–64.
13. Вознюк А. А. Декларування недостовірної інформації та умисне неподання декларації: нові моделі заборонних кримінально-правових норм. *Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка*. 2020. Вип. 4(92). С. 104–120.
14. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», Кримінального кодексу України від 27.10.2020 № 13-п/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-20#Text> (дата звернення: 29.04.2024).
15. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: Закон України від 04.12.2020 р. № 1074-IX. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2021. № 15. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1074-20#Text> (дата звернення: 29.04.2024).
16. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: Закон України від 29.06.2021 р.

№ 1576-IX. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2021. № 35. Ст. 299. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-20#Text> (дата звернення: 29.04.2024).

17. Мовчан Р. О., Янівський В. М. Криміналізація діянь, передбачених статтями 366-2 та 366-3 Кримінального кодексу України: аналіз на предмет відповідності принципу суспільної небезпеки. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 7. С. 74–78. URL: http://lsej.org.ua/7_2022/14.pdf (дата звернення: 29.04.2024).

Oleksii Martyniuk, Tetiana Mikhailina. Formation of Criminal Liability for Declaring False Information in Ukraine

The article examines the process of formation and development of criminal liability for false declaration in Ukraine. Since the norms that currently provide for criminal liability for declaring false information (Article 366-2, 366-3) have undergone a rather long process of formation and development. The authors single out four main periods of the process of the genesis of the specified norms.

The first period – from 1991 to 2014. At the specified time, the term «declaration of personal income» first appeared in the system of national legislation and primarily concerned civil servants. A further step in establishing responsibility for declaring false information in Ukraine was the adoption of the Law of Ukraine dated June 11, 2009 «On the principles of preventing and countering corruption». Responsibility for such illegal acts was mainly administrative and legal, and the appropriate provisions were enshrined in the Code of Ukraine on Administrative Offenses.

The second stage on the way to criminalizing the declaration of false information is connected, on the one hand, with the conclusion of the Association Agreement between Ukraine and the EU, and on the other hand, with the adoption of the Law of Ukraine dated October 14, 2014 «On Prevention of Corruption». Art supplemented the Criminal Code of Ukraine. 366-1 «Declaration of unreliable information». In 2016, the legislator finally differentiated the legal responsibility for the submission of knowingly inaccurate information in the declaration of a person authorized to perform the functions of the state or local self-government into disciplinary, administrative and criminal.

The third period is related to the events that took place at the end of 2020. On October 27, 2020, the Constitutional Court of Ukraine recognized the provisions of Art. 366-1 of the Criminal Code of Ukraine as inconsistent with the Constitution of Ukraine. On December 4, 2020, the Verkhovna Rada of Ukraine adopted the Law, which provided for the restoration of criminal liability for declaring false information. In the Criminal Code of Ukraine, Art. 366-1 two appeared – Art. 366-2 («Declaration of unreliable information») and Article 366-3 («Failure by the subject of the declaration to submit a declaration of a person authorized to perform the functions of the state or local self-government»).

The last, fourth period is associated with making changes to the text of Art. 366-2 and 366-3 of the Criminal Code of Ukraine in accordance with the Law of Ukraine dated June 29, 2021 «On Amendments to the Code of Ukraine on Administrative Offenses, the Criminal Code of Ukraine on Improving Liability for Declaring Unreliable Information and Failure by the Declaring Subject to Submit a Declaration of a Person Authorized to Perform State Functions or local self-government».

Keywords: *criminal offense, sanction, legal responsibility, corruption, national security, declaration, information, information, false information, information security.*